

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Схвалено вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол №1 від 19 січня 2024 р.)

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Методика навчання української мови, української літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі закладів загальної середньої освіти Нової української школи

Категорія слухачів: педагогічні і науково-педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти та установ (учителі української мови і літератури, інтегрованого курсу літератур) усіх кваліфікаційних категорій, методисти, викладачі.

Укладачі: Голуб Н.Б., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Горошкіна О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Яценко Т.О., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Київ–2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму підвищення кваліфікації розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, Професійного стандарту за професіями «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (затвердженої наказом МОН України № 904 від 12.10.2022 р.)

Мета програми – модернізувати професійну компетентність педагогів, необхідну для організації освітнього процесу, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та Державного стандарту базової середньої освіти.

Напрямок. Розвиток професійних компетентностей учителів: знання навчального предмета, фахових методик і технологій.

Зміст. Зміст програми підвищення кваліфікації містить професійно орієнтований і фаховий складники. Забезпечує ознайомлення із сучасними тенденціями в методиці навчання української мови, української літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної), нормативно-правовим і навчально-методичним забезпеченням викладання української мови, української літератури, інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі закладів загальної середньої освіти на засадах концепції Нової української школи.

Цільова аудиторія – педагогічні і науково-педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти та установ (учителі української мови, української літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) усіх кваліфікаційних категорій, методисти, викладачі).

Обсяг / тривалість

- Курс «Методика навчання української мови, української літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі закладів загальної середньої освіти» – *30 годин / 1 кредит ЄКТС*, з яких 15 годин реалізовано у формі інтерактивних лекцій, 10 годин – у формі індивідуальної роботи з консультуванням викладачів, 5 годин – виконання завдань.

Форма навчання: дистанційна.

Місце реалізації програми – онлайн-платформа видавництва «Грамота». Організатори: фахівці Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України і видавництво «Грамота».

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться / набуватимуться.

Удосконалення раніше здобутих та/або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу

загальної середньої освіти» у межах професійної діяльності або галузі знань.

1. Формування та розвиток **загальних компетентностей**:

ЗК.01. Громадянської, що виявляється в здатності діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК.02. Соціальної, що виявляється в здатності до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК.03. Культурної як здатності виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК.04. Лідерської як здатності до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК.05. Підприємницької, що виявляється в здатності до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

2. Формування та розвиток **професійних компетентностей** учителя щодо виконання фахових функцій: мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, здоров'язбережувальної, проєктувальної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, рефлексійної та компетентності навчання впродовж життя.

Цільове зосередження розвитку **предметно-методичної компетентності**, що виявляється в таких здатностях: моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчальних досягнень учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення учнів.

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- мети компетентнісного потенціалу освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу); сутності наскрізних для всіх компетентностей умінь;
- основних груп обов'язкових результатів навчання учнів в освітній галузі;
- загальної характеристики базових знань з освітньої галузі;
- змісту предмета й методик його викладання;
- форм, методів, технологій навчання, виховання й розвитку учнів засобами освітньої галузі, навчального предмета/інтегрованого курсу;
- особливостей реалізації різних видів навчальної діяльності в освітньому процесі.

Уміння:

- проектувати навчальні заняття на основі програм і підручників;
- здійснювати діагностику готовності учнів до навчання, інтерпретації результатів виконання практичних завдань;
- добирати ефективні технології, методи, інструменти і засоби навчання;
- розвивати ключові компетентності учнів, уміння, спільні для всіх компетентностей, формувати готовність до їх застосування в навчальних і життєвих ситуаціях;
- застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію навчальних предметів/інтегрованих курсів;
- добирати традиційні та інноваційні методики навчання;
- використовувати безпечне освітнє цифрове середовище для організації та управління освітнім процесом, організації групової взаємодії, зворотного зв'язку;
- упроваджувати в практику роботи здобутки інноваційних міжнародних освітніх систем.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності власних професійних компетентностей чинним вимогам;
- створення методичних кейсів навчальних предметів задля підвищення якості викладання та навчання;
- планування освітньої діяльності, самостійного розроблення дидактичних матеріалів; формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності.

Документ, що видається, – **сертифікат** із описом досягнутих результатів. Забезпечення розміщення програми – на вебсайтах Інституту педагогіки НАПН України, видавництва «Грамота».

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ
ДІЯЛЬНОСТІ

«Методика навчання української мови, української літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі закладів загальної середньої освіти Нової української школи»

	Зміст навчання	Всього год.	Інтерактивні лекції, год.	Самостійне опрацювання джерел	Виконання контрольних завдань, год.
1	Модуль 1. Організація навчання української мови в 7 класі	14	6	6,5	1,5
1.1	Концептуальні засади навчання української мови в 7 класі	5	2	2,5	0,5
1.2	Реалізація особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного підходів на уроках української мови	4,5	2	2	0,5
1.3	Методи і прийоми компетентнісного навчання української мови в 7 класі	4,5	2	2	0,5
2	Модуль 2. Організація навчання української літератури в 7 класі	10	6	2	2
2.1	Навчання української літератури в 7 класі: концептуальні засади та ціннісний потенціал	4	2	1	1
2.2	Формування предметної та ключових компетентностей учнів у процесі навчання української літератури в 7 класі	3	2	0,5	0,5
2.3	Реалізація діяльнісного підходу на уроках української літератури в 7 класі.	3	2	0,5	0,5
3	Модуль 3. Методика викладання інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі	6	3	1,5	1,5
3.1	Інтеграція в системі шкільної літературної освіти: програмове та навчально-методичне забезпечення інтегрованого курсу літератур у 7 класі.	2	1	0,5	0,5
3.2	Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі.	2	1	0,5	0,5
3.3	Реалізація діяльнісного підходу на уроках інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 7 класі.	2	1	0,5	0,5
РАЗОМ:		30	15	10	5,0

Список рекомендованих джерел

1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. *Аксиологічний концепт національно-патріотичного виховання* [Axiological concept of national-patriotic education]. Київ: Фенікс, 2023. 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734569>.
2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. *Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації* [National-patriotic education in the context of modern challenges: methodical recommendations]. Київ: Фенікс, 2022. 64 с. ISBN 978-966-136-903-9 URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732103>
3. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. *Українська мова. Модельна програма для закладів загальної середньої освіти. Цикл: базового предметного навчання, 7-9 класи. Галузь: мовно-літературна «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07 2023 року № 883)*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9%20klas.Holub.ta.in.26.07.2023.pdf>
4. *Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. — [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с.*
5. Галаєвська Л. В. *Інтерактивні методи у компетентнісному навчанні української мови. Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. № 12 (30). С. 29-38. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737758>.
6. Голуб Н. Б. *Читацька компетентність українських школярів крізь призму матеріалів міжнародного дослідження якості освіти PISA. Український педагогічний журнал.* 2020. № 1. С. 57-63. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720325>
7. Голуб Н., Горошкіна О. *Методи дистанційного навчання української мови. Український педагогічний журнал.* 2022. № 4. С. 148-158. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/635/610>.
8. Голуб Н., Горошкіна О. *Трансформація методу роботи з підручником у контексті компетентнісного підходу. Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка.* 2022. Вип. 3 (50). Ч. 2. С. 45-50. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734381>
9. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. *Сторителінг на уроках української мови: до проблеми дидактичної номінації. Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка.* 2021. № 3 (47). С. 97-102. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729591> .

10. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Асоціативний метод: до проблеми дидактичної номінації. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 1 (51) С. 31-40. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735417>
11. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Методи проблемного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 3 (53). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738896>
12. Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Новосьолова В. І., Попова Л. О. Методи навчання української мови у версії вчителів-предметників. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. № 2. С. 55-63. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729477>.
13. Горошкіна О. М., Голуб Н. Б. Підготовка майбутніх учителів до використання методів компетентнісного навчання риторики на уроках української мови. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2022. № 6. С. 102-111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735415>.
14. Горошкіна О. М., Караман С. О. Формування риторичної компетентності майбутніх учителів на міждисциплінарних засадах. Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка». 2023. № 4 (18). С. 357-370 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735414>
15. Новосьолова В. І. Адаптація методів навчання української мови до умов воєнного часу. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О. М. Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2022. Вип. 28. С. 90-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732186/>
16. Новосьолова В. І. Особливості формування навчально-дослідницьких умінь учнів на уроках української мови в умовах нової української школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки 2021. № 3. С. 29-31. URL <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729563>
17. Новосьолова В. І. Використання підручника в шкільній мовній освіті: тенденції, виклики та перспективи. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2023. – Вип. 30. – с. 112-121. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737854>
18. Попова Л. О. Засоби навчання української мови в компетентнісній парадигмі сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Педагогічні науки. 2020. № 2 (333) лютий. Ч. II. С. 54-61. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720870>
19. Попова Л. Проблеми й перспективи організації дистанційного навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2020. №3 С. 16-19. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723303>
20. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А. Модельна навчальна програма «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної освіти. Київ: ІМЗО, 2023. 151 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736211/>

21. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Київ: ІМЗО, 2023. 149 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736212/>
22. Слижук О. А. Проблема шкільного літературного канону в методичній науці: аналіз стану дослідження. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. 2021. Вип. 36. С. 84–88. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/726219/>
23. Слижук О. А. Моделювання уроків вивчення сучасної української літератури для молодших підлітків. *Педагогічні науки: зб. наук. пр. Херсонського державного університету*. Одеса: ВД «Гельветика, 2023. Вип. 101. С. 8–13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735281>
24. Слижук О. А. Використання цифрових додатків до підручника української літератури у процесі формування читацької грамотності учнів. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи.: матеріали XII-ї міжнарод. наук.-практ. конф. (22 квітня 2022 року, м. Конін – Ужгород). Конін – Ужгород : Посвіт, 2022. Т. XII. С. 90–91. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/730442/>
25. Слижук О. А. Формування гуманістичного світогляду підлітків у процесі вивчення сучасної української літератури в гімназії. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи: зб. матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (28–29 травня 2021 р., м. Запоріжжя); за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя: Гельветика, 2021. С. 124–126. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/725278/>
26. Слижук О. А. Вивчення особистості сучасного письменника в 5-7 класах НУШ: особистісний контекст. *Особистість в історії, літературі та методиці навчання*. Україні, її незламним героям-захисникам, волонтерам та країнам-союзникам присвячується: зб. тез IV міжнарод. наук.-практ. (27 жовтня 2023 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ: Івано-Франківський ОППО, 2023. С. 67–69. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/737583/>
27. Яценко Т. О. Підручник літератури як засіб розвитку самостійної читацької діяльності учнів у реаліях Нової української школи. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. пр.* Київ : Пед. думка, 2021. Вип. 27. С. 299–307. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728612/>
28. Яценко Т. О. Формування читацької грамотності учнів у системі шкільної літературної освіти: психолого-педагогічний аспект. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Вип. 79. Т. 2. (Серія «Педагогічні науки: реалії та перспективи»). С. 214–218. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/724957/>
29. Яценко Т. О., Тригуб І. А. Новий навчальний предмет Нової української школи: інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). *Всесвітня література в школах України*. 2022. № 5–6. С. 5–8. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/731503/>
30. Яценко Т. О. Формування громадянської компетентності учнів у процесі вивчення української літератури в НУШ. Десяті Довженківські читання: зб.

- наук. пр. Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка; за заг. ред. А. О. Новикова. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2022. С. 67–72. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/733032>
31. Яценко Т. О. Інтеграція в сучасній шкільній літературній освіті: програмове, навчально-методичне забезпечення, компетентнісний потенціал. Джерело освітніх інновацій. Науково-методичний журнал «Література та мистецтво: ідеї інтегрованого навчання». Випуск 4 (44). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2023. С. 12–19. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/737127>
32. Яценко Т. О. Культурологічна домінанта змісту сучасної шкільної літературної освіти. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи: зб. матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (28–29 травня 2021 р., м. Запоріжжя); за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя : Гельветика, 2021. С. 155–157. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/72552>
33. Яценко Т. О. Дидактичні функції підручника літератури в умовах Нової української школи: *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 вересня 2021 р., м. Київ). Київ : «Видавництво Валентина», 2021. С. 239–241. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/727359/>
34. Яценко Т. О. Національно-патріотичне виховання учнів: змістовий і методичний аспекти шкільного курсу української літератури НУШ. *Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах*: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (29–30 квітня 2022 р., м. Київ). Київ: Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 2022. С. 43–47 URL: <http://lib.iitta.gov.ua/730938/>
35. Яценко Т. О. Формування ключових компетентностей учнів у системі шкільної літературної освіти. *Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти*: зб. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. (електронне видання), (20 травня 2022 р., м. Ізмаїл Одеської обл.). Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2022. С. 117–121. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/732212>